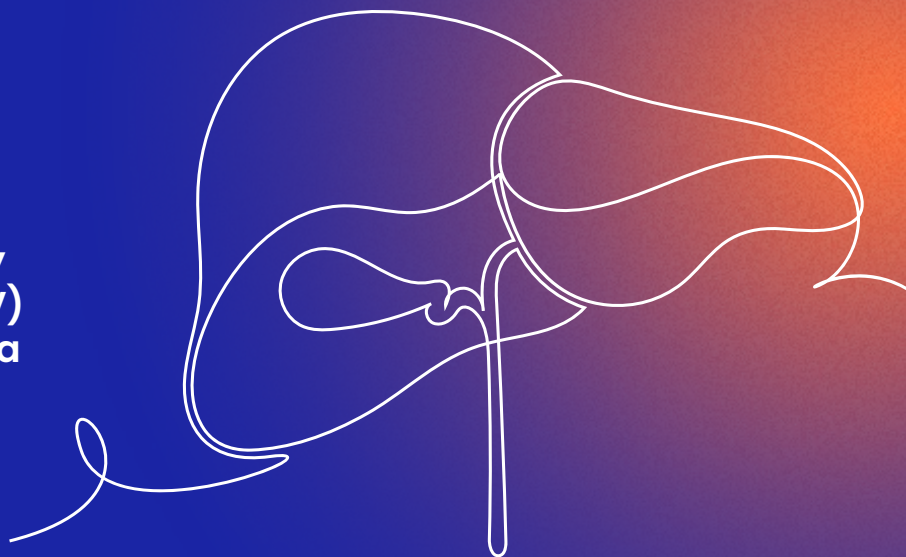

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (WZW A)

Wirusowe zapalenie wątroby typu A (WZW A), potocznie określane jako „żółtaczka pokarmowa”, „żółtaczka typu A”, to choroba wywoływana przez wirus zapalenia wątroby typu A (hepatitis A virus – HAV) z rodziny Picornaviridae. Każda osoba nieuodporniona może ulec zakażeniu.

Jak przebiega WZW A?

Przebieg kliniczny wirusowego zapalenia wątroby typu A zależy w dużym stopniu od wieku chorego, bo ciężkość przebiegu choroby wzrasta wraz z wiekiem. Zachorowania u dzieci przebiegają zwykle bezobjawowo lub skąpoobjawowo, osoby dorosłe chorują na ogół pełnoobjawowo. Ze względu na cięższy przebieg u dorosłych WZW typu A jest szczególnie groźne dla kobiet w ciąży, osób w podeszłym wieku oraz chorych na przewlekłą chorobę wątroby. W tych ostatnich przypadkach choroba może przybrać postać piorunującą charakteryzującą się poważnym przebiegiem, a nawet wysoką śmiertelnością. Po przebyciu WZW typu A nie stwierdza się przewlekłego zapalenia, marskości i raka pierwotnego wątroby.

Objawy WZW A

Choroba (przede wszystkim u osób dorosłych) charakteryzuje się nagłym początkiem i wyraźnymi objawami, takimi jak:

- objawy grypopodobne (w pierwszym okresie),
- objawy ze strony układu pokarmowego: odbijanie, zgaga, nudności, wzdęcia, uczucie wczesnej sytości,
- ciemny mocz, blade stolce, żółtaczka (zażółcenie skóry, białkówki oczu, błon śluzowych).

Okres wylegania (tj. od zakażenia do wystąpienia objawów) wynosi średnio 28-30 dni (zakres od 15 do 50 dni).

Okres zakaźności: Osoba chora wydala duże ilości wirusa wraz z kałem nawet przez kilka tygodni, przy czym wydalanie wirusa może zacząć się od 2 do 3 tygodni przed wystąpieniem żółtaczki (lub zwiększonej aktywności enzymów wątrobowych), czyli w czasie, gdy osoba ta wydaje się jeszcze zdrowa, do ok. 1 tygodnia po wystąpieniu objawów. Zakażone dzieci mogą wydalać wirusa dłużej niż dorośli. Wirus znajduje się także we krwi oraz ślinie chorego, ale stężenie jest o kilka rzędów wielkości mniejsze niż w kale.

Leczenie: Leczenie WZW typu A jest wyłącznie objawowe. WZW typu A nie przechodzi w przewlekłe zapalenie wątroby, jednak powrót chorego do pełnej aktywności może trwać kilka miesięcy (zwykle do 2 miesięcy, niekiedy pół roku), a chory z objawami zwykle wymaga diagnostyki w warunkach szpitalnych.

Jak często występuje WZW A?

Do 1978 roku Polska była krajem endemiczności wysokiej (średnio 50–58 tys. zachorowań rocznie). W kolejnych latach stopniowo następowała poprawa sytuacji epidemiologicznej, a od 1997 roku Polska należy do krajów o niskiej endemiczności.

Wg dostępnych danych statystycznych, opracowanych przez NIZP–PZH PIB, do końca lutego 2025 r. odnotowano w Polsce 116 przypadków zachorowań. W całym roku 2024 zarejestrowano w sumie 319 zachorowań a w 2023 r. – 209.

Zakażenie HAV jest na całym świecie przyczyną 1,4 mln przypadków ostrego WZW A rocznie. Choroba ta występuje endemicznie na całym świecie, szczególnie na obszarach o złym stanie sanitarnym i higienicznym.

Jak najczęściej dochodzi do zakażenia?

Ludzie są jedynym rezerwuarem wirusa HAV, który przenoszony jest głównie drogą pokarmową, jak też drogą zakażeń typu kałowo–doustnych, (tzw. choroba brudnych rąk).

Do zakażenia może dojść przez:

- kontakt bezpośredni z zakażonym człowiekiem (np. przeniesienie wirusa poprzez nieumyte ręce po wyjściu z toalety),
- kontakty seksualne, zwłaszcza analne, z osobą zakażoną lub chorą,
- poprzez spożycie skażonego pożywienia (np. nieumytych owoców i warzyw, owoców morza, produktów niepoddanych odpowiedniej obróbce) i skażonej wody.

Czynniki ryzyka zachorowania:

- bliski kontakt z chorym (zwłaszcza wspólne mieszkanie),
- kontakt domowy lub zawodowy z dziećmi uczęszczającymi do żłobka lub przedszkola,
- podróż do kraju endemicznego występowania HAV,
- spożywanie owoców morza, zwłaszcza skorupiaków i surowych ostryg,
- seksualne kontakty analne (szczególnie mężczyźni mający kontakty seksualne z mężczyznami),
- usuwanie odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz konserwacja służących do tego urządzeń.

Profilaktyka

Aby zapobiegać występowaniu chorób przenoszonych drogą pokarmową, w tym WZW A, zawsze należy przestrzegać tzw. 5 kroków do bezpiecznej żywności:

1. Utrzymuj czystość.
2. Oddzielaj żywność surową od ugotowanej.
3. Gotuj dokładnie.
4. Utrzymuj żywność w odpowiedniej temperaturze.
5. Używaj bezpiecznej wody i żywności.

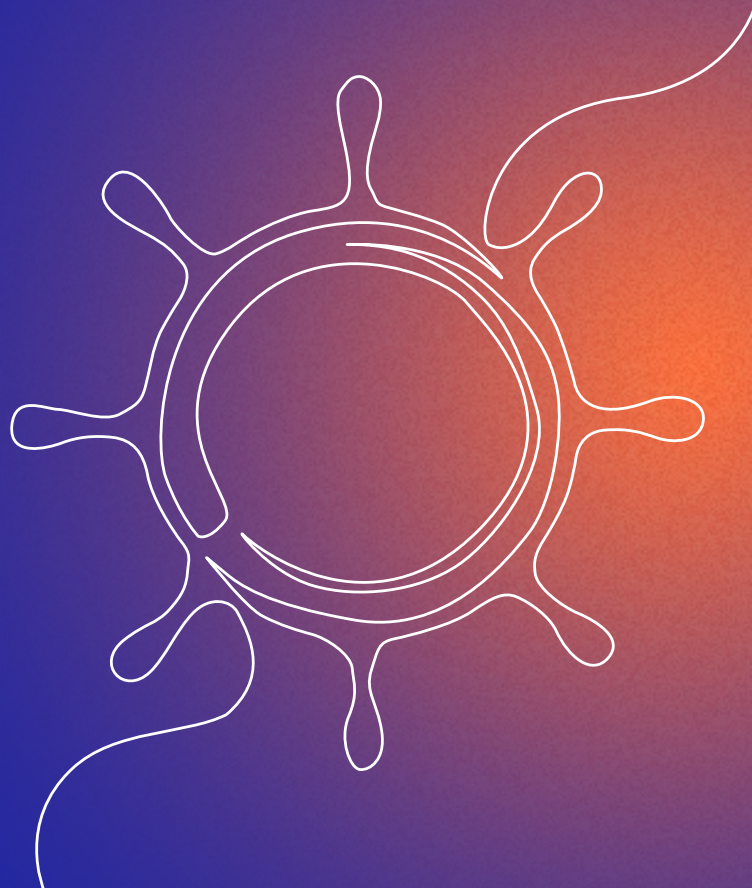
Najlepszym sposobem zapobiegania zachorowaniu na wirusowe zapalenie wątroby typu A są szczepienia ochronne. Odporność po szczepieniu jest długotrwała (ok. 20 lat). Skuteczność szczepień przeciwko WZW A jest wysoka i dotyczy zarówno profilaktyki przed-, jak i poekspozycyjnej.

Profilaktykę poekspozycyjną zaleca się osobom nieuodpornionym, a narażonym na zakażenie poprzez kontakt z osobą chorą na WZW typu A (np. kontakt domowy lub seksualny) lub poprzez spożywanie żywności zakażonej wirusem HAV. Szczepienie powinno być wykonane nie później niż 2 tygodnie od tego kontaktu.

Szczepienia przeciwko WZW A są zalecane:

- osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A;
- osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości czy przy konserwacji urządzeń służących temu celowi;

- dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym oraz młodzieży, które nie chorowały na wirusowe zapalenie wątroby typu A;
- w zależności od sytuacji epidemiologicznej, osobom z grup ryzyka, w których obserwuje się zwiększoną liczbę zachorowań, w szczególności narażonym w związku z ryzykownymi zachowaniami.

Informacja
opracowana przez
Główny Inspektorat
Sanitarny